

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze jako soud odvolací rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Aleše Šťastného a soudců JUDr. Jany Jirmářové a Mgr. Alena Jedličková ve věci žalobce: **JUDr. Ing. F. [REDACTED] H. [REDACTED] DSc, MBA**, nar. [REDACTED], bytem [REDACTED] zast. JUDr. Václavem Teubnerem, advokátem v Praze 4, Doudlebská 1046/8, pracoviště Všenčikova 677/18, proti žalovanému: **Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti ČR**, se sídlem Praha 2, Vyšehradská 16, o **náhradu nemajetkové újmy**, k odvolání účastníků proti rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 26.10.2015, č.j. 20C 181/2011-367,

takto:

- I. Rozsudek soudu I. stupně se ve výrocích I. a II. mění tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 311.600,- Kč se 7,75% úroky z prodlení ročně z částky 824.000,- Kč od 24.11.2011 do 17.10.2013 a z částky 311.600,- Kč od 18.10.2013 do zaplacení, to vše do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku; jinak se žaloba ohledně částky 149,176.000,- Kč se 7,75% úroky z prodlení ročně z této částky od 24.11.2011 do 17.10.2013 a z částky 149,688.400,- Kč od 18.10.2013 do zaplacení zamítá.
- II. Rozsudek soudu I. stupně se ve výrocích III. a IV. mění tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci částku 1,160.875,- Kč se 7,75% úroky z prodlení ročně z částky 1,204.125,- Kč od 24.11.2011 do 30.1.2013 a z částky 1,160.875,- Kč od 31.1.2013 do zaplacení, to vše do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku; jinak se žaloba ohledně částky 198,560.000,- Kč se

7,75% úroky z prodlení ročně z částky 198,795.875,- Kč od 24.11.2011 do 30.1.2013 a z částky 198,839.125,- Kč od 31.1.2013 do zaplacení zamítá.

- III. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 70.545,75 Kč do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Václava Teubnera, advokáta.
- IV. Žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 8.722,- Kč do 15 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám JUDr. Václava Teubnera, advokáta.

Odůvodnění

Napadeným rozsudkem soud I. stupně uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci úrok z prodlení ve výši 7,75% ročně z částky 288.900,- Kč od 24.11.2011 do 18.10.2013 (výrok I.), zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal na žalovaném zaplacení částky 149,487.600,- Kč s 7,75% úrokem ročně z prodlení z této částky od 19.10.2013 do zaplacení a dále se 7,75% úrokem ročně z prodlení z částky ve výši 149,711.100,- Kč od 24.11.2011 do 18.10.2013 (výrok II.), žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci úrok z prodlení ve výši 7,75% ročně z částky 279.125,- Kč za dobu od 24.11.2011 do 30.1.2013, úrok z prodlení ve výši 7,75% z částky 235.875,- Kč od 31.1.2013 do zaplacení a úrok z prodlení ve výši 7,75% ročně z částky 43.350,- Kč od 31.1.2013 do zaplacení (výrok III.), zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal na žalovaném zaplacení částky 199,720.875,- Kč s 7,75% úrokem z prodlení ročně z této částky od 24.11.2011 do zaplacení (výrok IV.) a žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci na náhradě nákladů řízení částku 55.045,75 Kč (výrok V.).

Jde o druhé rozhodnutí soudu I. stupně. Předchozím rozsudkem ze dne 17.12.2014, č.j. 20C 181/2011-315 soud I. stupně uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci částku 524.775,- Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75% ročně z této částky od 24.11.2011 do zaplacení a na náhradě nákladů řízení částku 22.272,75 Kč (výrok I.) a současně zamítl žalobu, kterou se žalobce domáhal na žalovaném zaplacení částky 499,343.225,- Kč se 7,75% úroky z prodlení ročně z této částky od 24.11.2011 do zaplacení (výrok II.).

K odvolání účastníků zdejší odvolací soud rozsudkem ze dne 29.4.2015, č.j. 69Co 135/2015-354 zrušil rozsudek soudu I. stupně v části vyhovujícího výroku I. o věci samé ohledně částky 288.900,- Kč se 7,75% úroky z prodlení ročně z této částky od 24.11.2011 do zaplacení, jakož i v zamítavém výroku II. ohledně částky 349,475.225,- Kč se 7,75% úroky z prodlení ročně z této částky od 24.11.2011 (a v závislém výroku o náhradě nákladů řízení) a v tomto rozsahu vrátil věc soudu I. stupně k dalšímu řízení. Rozsudek soudu I. stupně v části vyhovujícího výroku I. o věci samé ohledně úroku z prodlení ve výši 7,75% ročně z částky 235.875,- Kč od 24.11.2011 do 30.1.2013 potvrdil, jakož i v zamítavém výroku II. o věci samé ohledně částky 149,868.000,- Kč se 7,75% úrokem z prodlení ročně z této částky od 24.11.2011 do zaplacení. Ohledně úroků z prodlení ve výši 7,75% ročně od 24.11.2011 do 30.1.2013 z částky 43.250,- Kč odvolací řízení zastavil.

Odvolací soud tehdy uvedl, že žalobce podanou žalobou uplatil 3 samostatné nároky: 1) nárok na náhradu nemajetkové újmy z titulu nepřiměřené délky trestního řízení vedeného u Krajského soudu v Ústí nad Labem pod sp.zn. [REDAKCE] (dále i jen „namítané řízení“) ve výši 150.000.000,- Kč, 2) nárok na náhradu nemajetkové újmy z titulu nezákonného výkonu vazby v namítaném řízení ve výši 150.000.000,- Kč a 3) nárok na náhradu nemajetkové újmy z titulu nezákonného rozhodnutí o zahájení namítaného řízení ve výši 200.000.000,- Kč. Soud I. stupně sice původně vycházel z toho, že žalobou jsou uplatněny tři samostatné nároky a dospěl k závěru, že nárok ad 1) na náhradu nemajetkové újmy z titulu nepřiměřené délky namítaného řízení je důvodný co do částky 88.750,- Kč, nárok ad 2) na náhradu nemajetkové újmy z titulu nezákonné vazby je důvodný co do částky 288.900,- Kč a nárok ad 3) na náhradu nemajetkové újmy z titulu nezákonného trestního stíhání je důvodný co do částky 279.125,- Kč, avšak následně nepřihlédl k tomu, že v průběhu řízení došlo k částečnému zastavení řízení co do částky 132.000,- Kč s příslušenstvím, kterou žalovaný žalobci mimosoudně uhradil z titulu nároku na náhradu nemajetkové újmy za nepřiměřenou délku namítaného řízení, a tuto částku ještě nesprávně odečetl od celkového plnění bez rozlišení jednotlivých dílčích nároků a nepřihlédl ani k dalšímu částečnému zpětvzetí žaloby, které učinil žalobce v průběhu řízení před soudem I. stupně ohledně částky 512.400,- Kč, kterou žalovaný žalobci mimosoudně uhradil z titulu nezákonné vazby. Soud I. stupně tak zatížil řízení vadami, u nichž nelze vyloučit, že mají za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Odvolací soud přitom rozhodoval za situace, kdy žalobce odvoláním napadl zamítavý výrok rozsudku soudu I. stupně a kdy žalovaný napadl původní rozsudek soudu I. stupně ve vyhovujícím výroku pouze částečně co do částky 288.900,- Kč s příslušenstvím z této částky (náhrada nemajetkové újmy za výkon vazby) a co do úroku z prodlení z částky 279.125,- Kč (náhrada nemajetkové újmy na nezákonné trestní stíhání) za období od 24.11.2011 do 30.1.2013. Odvolací soud shledal, že odvolání žalovaného směřující do jistiny 288.900,- Kč (s příslušenstvím), která by měla představovat náhradu za vazbu, je důvodné, když z důvodů shora uvedených procesních vad v řízení před soudem I. stupně není zřejmé, v jakém rozsahu je tento nárok opodstatněný, a co vlastně v konečném důsledku soud I. stupně z tohoto titulu přiznal a nepřiznal. Pokud žalovaný napadl úroky z prodlení (z částky 235.875,- Kč za období od 24.11.2011 do 30.1.2013 z této částky), odvolací soud přisvědčil argumentaci žalobce, že uplatnil nárok po té, co došlo k pravomocnému zproštění obžaloby, přičemž není důvodu čekat, zda bude podáno proti pravomocnému rozsudku dovolání jako mimořádný opravný prostředek. Trestní řízení pravomocně skončilo zprošťujícím rozsudkem a žalobci vznikl nárok na imateriální újmu za nezákonné trestní stíhání. Jestliže byla podána žádost o odškodnění a uplynula 6 měsíční lhůta, kdy nebylo ze strany žalovaného plněno, tak se žalovaný ocitl v prodlení bez ohledu na to, že posléze bylo podáno dovolání, když následně k dovolání nebyl zprošťující rozsudek zrušen. Protože žalovaný nevzal v úvahu, že ve vyhovujícím výroku I. byla přiznána jistina 524.775,- Kč (s příslušenstvím z této částky) a odvolání žalovaného ohledně úroků z prodlení tyto nároky, které jsou předmětem odvolacího řízení, převyšuje o úroky z prodlení z částky 43.250,- Kč, napadl žalovaný něco, co již není předmětem vyhovujícího výroku a tedy ani předmětem odvolacího řízení. Odvolací soud proto odvolací řízení v této části zastavil. Odvolací soud potvrdil rozsudek soudu I. stupně ohledně zamítavého výroku v rozsahu částky 149,868.000,- Kč, který představuje nárok na náhradu imateriální újmy za nepřiměřenou délku řízení, protože lze určit, že ze strany žalovaného bylo plněno dobrovolně 132.000,- Kč na tento nárok. Protože za přiměřenou náhradu imateriální újmy za nepřiměřenou délku řízení shledal částku 124.250,- Kč, která nepřevyšuje částku 132.000,- Kč, nemůže být požadavek žalobce ve vyšším rozsahu opodstatněný. U zbývajících žalobcem napadené zamítavé části původního rozsudku soudu I. stupně, která se týká nároku na náhradu imateriální újmy za vazbu a nezákonné trestní stíhání, je nejasné, v jakém rozsahu má být přiznán nárok na odškodnění

za imateriální újmu z titulu nezákonné vazby a z titulu nezákonného trestního stíhání právě v důsledku procesních vad v řízení před soudem I. stupně, a na soudu I. stupně bude, aby si ujasnil rozsah těchto nároků.

Soud I. stupně v dalším řízení usnesením ze dne 22.6.2015, č.j. 20C 181/2011-358 řízení co do částky 512.400,- Kč se 7,75% úrokem ročně z této částky od 19.10.2013 do zaplacení zastavil na základě částečného zpětvzetí žaloby žalobcem.

Soud I. stupně vyšel ze zjištění, že žalobce se dopisem ze dne 16.5.2011 doručeným žalovanému dne 23.5.2012 domáhal v rámci předběžného projednání nároku zaplacení částky ve výši 500.000.000,- Kč. Žalovaný dopisem ze dne 21.11.2011 sdělil žalobci, že došlo k nesprávnému úřednímu postupu v podobě nepřiměřené délky tohoto řízení, a poskytl žalobci dobrovolně zadostiučinění za nepřiměřenou délku namítaného řízení ve výši 132.000,- Kč. Žalobci bylo dne 1.3.2000 sděleno obvinění pro trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 4 trestního zákona spáchaného ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 trestního zákona. Dne [redacted] byl žalobce zadržen a usnesením Okresního soudu v Ústí nad Labem ze dne [redacted] bylo rozhodnuto o jeho vzetí do vazby. Žalobce byl z vazby propuštěn [redacted] Rozsudkem Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 29.9.2008, č.j. [redacted] byl žalobce zproštěn obžaloby podle § 226 písm. b) trestního řádu. Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 24.11.2010, č.j. [redacted] zrušil uvedený rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem a znovu rozhodl tak, že žalobce se podle § 226 písm. a) trestního řádu zprošťuje obžaloby pro skutky spočívající v jednání popsáném v rozsudku (rozsudek nabyt právní mocí dne 24.11.2010). Nejvyšší soud České republiky usnesením ze dne 30.1.2013, č.j. [redacted] odmítl dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 24.11.2010. V trestním stíhání bylo postupováno plynule. Trestní stíhání žalobce se negativně projevilo na jeho manželství (manželství bylo rozvedeno), v podnikání žalobce (po sdělení obvinění skončily podnikatelské kontakty žalobce), žalobce byl vyřazen z pedagogického života (byl odvolán ze správní rady [redacted] ve vědecké a publikační činnosti měl pověst člověka, který je trestně stíhán. Soud I. stupně posuzoval věc podle § 13 odst. 1, § 31a zákona č. 82/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a podle čl. 6 odst. 1 věta první Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ve vztahu k nároku žalobce na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným výkonem vazby dovodil, že žalobce byl nezákonně omezen na osobní svobodě v době od [redacted] do [redacted] tj. celkem 412 dnů. Již samotné držení ve vazbě má z povahy věci negativní dopady do svobody pohybu, práva na soukromí a důstojnost dotčené osoby. O průběhu trestního stíhání včetně vazby byla médii informována široká veřejnost, což se promítlo i ve společenské pověsti a cti žalobce. Soud I. stupně při zohlednění těchto skutečností stanovil zadostiučinění za prvních 5 dnů vazby v částce 800,- Kč za den s tím, že první dny vazby jsou obecně zadrženou osobu vnímány obzvláště intenzivně, a za zbývajících 407 dnů trvání vazby pak stanovil odškodnění částkou ve výši 700,- Kč za den. Celkem tak zadostiučinění za výkon vazby představuje částku 288.900,- Kč. Vzhledem k tomu, že žalovaný z tohoto titulu poskytl žalobci plnění již ve výši 512.400,- Kč, soud žalobu ohledně tohoto nároku zamítl. V případě nároku žalobce na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným trestním stíháním vycházel z povahy trestní věci, z délky trestního stíhání a dopadů trestního stíhání do osobnostní sféry žalobce. Při stanovení základní částky pak postupoval analogicky jako v případě stanovení přiměřeného zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení (s odkazem na předchozí rozsudek se základem zadostiučinění stala částka ve výši 192.500,- Kč, což odpovídá částce ve výši 15.000,- Kč za každý rok trvání trestního řízení, takto stanovená základní částka byla zvýšena o 5% s ohledem na medializaci případu, o 10% s ohledem na povahu věci, kdy žalobce byl obviněn z trestného činu, za který

hrozilo uložení trestu odnětí svobody v rozmezí 5-12 let, a o 30% s ohledem na uvedený zásah do osobnostní sféry žalobce, základní částka tak byla zvýšena o 45%, což představuje 279.125,- Kč). Vzhledem k tomu, že žalobci již byla tato částka přiznána předchozím potvrzujícím rozhodnutím odvolacího soudu, žalobu ve zbývajícím rozsahu ohledně uvedeného nároku jako nedůvodnou zamítl.

Ve výrocích I. a III. bylo žalobci přiznáno příslušenství v podobě zákonných úroků z prodlení podle § 517 odst. 1 obč. zák., účinného do 31.12.2013, když v této době se žalovaný dostal do prodlení, ve spojení s § 15 odst. 1, 2 zákona č. 82/1998 Sb., podle kterého má stát povinnost uspokojit požadavek poškozeného nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy poškozený svůj nárok uplatnil. V posuzované věci byl nárok u žalovaného uplatněn dne 23.5.2011. V případě imateriální újmy za nezákonnou vazbu se žalovaný ocitl v prodlení od 24.11.2011 do 18.10.2013, neboť tohoto dne byla ze strany žalovaného na tento nárok zaplacená částka 512.400,- Kč. V případě nároku žalobce na poskytnutí zadostiučinění z titulu nezákonného trestního stíhání byl žalobci ve výroku III. přiznán zákonný úrok z prodlení z částky 279.125,- Kč, kterou žalovaný zaplatil dne 30.1.2013 (což bylo mezi účastníky nesporné). Povinnost k náhradě nákladů řízení uložil žalovanému podle výsledku řízení s ohledem na to, že rozhodnutí o výši plnění závisí na úvaze soudu (§ 142 odst. 3 o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku podal žalobce včas odvolání do zamítavých výroků II. a IV. o věci samé (a závislého výroku V. o náhradě nákladů řízení). Žalobce uvedl, že je hrubě nespokojen s výší náhrady, která mu má být poskytnuta, neboť ji nelze označit za spravedlivou ani slušnou náhradu. Judikatura nesmí být na překážku posuzování konkrétních okolností dané věci. Požadavek žalobce na náhradu v rozsahu vyšším, než je jako standardní prezentován v rozhodnutí Nejvyššího soudu, je odůvodněn tím, že byly zasaženy všechny osobnostní složky žalobce a to velice intenzivně. U náhrady za vazbu z ničeho nevyplývá, že by žalobce pocítoval uvalení vazby zvláště tíživě jen prvních 5 dnů trvání vazby, a jde tak o ničím nepodloženou spekulaci soudu. Není zřejmé, jaké okolnosti vedly soud k tomu, že stanovil náhradu právě v limitu při dolní hranici sazby, která se obvykle přiznává v rozsahu částek 500,- – 1.500,- Kč za každý den vazby. V daném případě jsou dány okolnosti pro to, aby náhrada byla poskytnuta ve výši přesahující 1.500,- Kč za 1 den. Totéž lze konstatovat i ohledně nároku na náhradu za nezákonné trestní stíhání. Soud I. stupně nepřiznal žalobci ani náhradu všech účelně vynaložených nákladů za právní služby jeho právního zástupce s odůvodněním, že žalobce nedoložil, že by další porady s klientem přesahující 1 hodinu ve dnech 20.5.2014, 4.6.2014, 10.8.2014 a 12.11.2014 a 11.3.2015 byly uskutečněny. Jedná se přitom o porady, které mají návaznost na jednotlivá jednání soudu či jiné úkony. Soud nepřiznal žalobci ani náhradu nákladů odpovídající dani z přidané hodnoty. Skutečnost, že zástupce žalobce není plátcem DPH, na tom nic nemění. Podstatné je, že daň bude státu odvedena. Navrhl, aby byl rozsudek soudu I. stupně v napadených zamítavých výrocích změněn tak, že žalobě bude vyhověno.

Žalovaný odvoláním napadl vyhovující výroky ve věci samé I. a III. (a závislý výrok V. o náhradě nákladů řízení). Namítal, že soud I. stupně nesprávně určil období prodlení na straně žalovaného a nezohlednil, že část soudem opětovně žalobci přiznaných úroků z prodlení byla již v minulosti uhrazena. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 29.4.2015, č.j. 69Co 135/2015-354 již bylo pravomocně rozhodnuto o úrocích z prodlení ve výši 7,75% ročně z částky 235.875,- Kč od 24.11.2011 do 30.1.2013. Soud I. stupně přiznal žalobci úrok z prodlení z částky 43.350,- Kč, ačkoliv předmětem řízení byly úroky z částky 43.250,- Kč. Soud I. stupně překročil předmět řízení ve výroku III. u úroků z prodlení o částku 100,- Kč (rozdílem částek 279.125,- Kč a 235.8785,- Kč je částka 43.250,- Kč,

nikoliv částka 43.350,- Kč). Vyjádřil přesvědčení, že žalobci za soudem I. stupně stanovené období žádné úroky z prodlení nepřísluší, neboť v tomto období se žalovaný nemohl dostat do prodlení, když celé trestní řízení bylo definitivně ukončeno až ukončením dovolacího řízení. Nejprve dne 30.1.2013 tak byly naplněny předpoklady, aby bylo možné nárok žalobce na případnou náhradu újmy z titulu nezákonného trestního stíhání a nezákonné vazby věcně projednat. Neztotožnil se se soudem I. stupně v závěru, že pro naplnění podmínek odpovědnosti státu postačí, že trestní řízení bylo ukončeno pravomocně. Vyhovující výrok III. považuje žalovaný za nesprávný i z důvodu, že soud I. stupně uložil žalovanému povinnost uhradit žalobci částky, které již v minulosti uhradil. Dne 10.3.2015 žalovaný uhradil žalobci na jistinu částku 279.125,- Kč a na úrocích z prodlení z dané částky za období od 30.1.2013 do 10.3.2015, částku 45.575,76 Kč. Soud I. stupně přesto tuto skutečnost nezohlednil. Žalovaný uhradil žalobci na základě rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29.4.2015, č.j. 69Co 135/2015-354 dne 12.6.2015 částku 21.685,86 Kč, která představuje náhradu úroků z prodlení z částky 235.875,- Kč za období od 24.11.2011 do 30.1.2013. Soud I. stupně ani tuto skutečnost nezohlednil a přiznal žalobci ve výroku III. ve své podstatě znovu již žalovaným uhrazené úroky z prodlení z částky 235.875,- Kč za období od 24.11.2011 do 30.1.2013, když žalobci přiznal úroky z prodlení z celé částky 279.125,- Kč za období od 24.11.2011 do 30.1.2013 (na místo případného neuhrazeného rozdílu, tj. úroků z prodlení z částky 43.250,- Kč). Zároveň soud I. stupně opětovně rozhodoval o části řízení, o které již bylo pravomocně rozhodnuto (úroky z prodlení ve výši 7,75% ročně z částky 235.875 Kč od 24.11.2011 do 30.1.2013). Navrhl, aby byl rozsudek soudu I. stupně ve vyhovujícím výroku I. a III. změněn tak, že žaloba se zamítá.

Odvolací soud projednal odvolání a rozhodl o něm podle ustanovení zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31.12.2013 (dále jen „o.s.ř.“), neboť řízení bylo zahájeno před 1.1.2013 (čl. II. bod 2. zákona č. 293/2013 Sb.).

Odvolací soud přezkoumal z podnětu podaných odvolání napadený rozsudek včetně řízení, které jeho vydání předcházelo (§ 212, § 212a o.s.ř.).

Předmětem odvolacího řízení jsou nároky žalobce na náhradu nemajetkové újmy z titulu nezákonné vazby a z titulu nezákonného trestního stíhání.

Uvedené nároky je třeba posuzovat podle ustanovení zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „zákon“).

Žalobce uplatňuje nárok na náhradu imateriální újmy za nezákonnou vazbu za dobu od [redacted] do [redacted] kdy možnost náhrady imateriální újmy nebyla v zákoně výslovně stanovena. Odvolací soud však souhlasí se závěrem soudu I. stupně, že základ nároku je i přesto dán. Ústavní soud již uvedl, že v oblasti imateriální újmy za předchozí nezákonné omezení osobní svobody je nárok konstruován nejen v oblasti jednoduchého a ústavního práva (nezákonné omezení svobody zasahuje do soukromého života jednotlivce, do jeho cti a dobré pověsti a je tak způsobilé porušit jak právo na osobní svobodu zaručené článkem 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod – dále i jen „Listina“), tak i právo na respektování ochrany soukromého a rodinného života, důstojnosti, osobní cti a dobré pověsti (které je zajištěno v článku 10 Listiny), ale též Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod v čl. 5 odst. 5 (dále jen „Úmluva“), který je ve smyslu článku 10 Ústavy České republiky (publikované pod č. 1/1993 Sb.) bezprostředně aplikovatelnou normou ve vnitrostátním právním řádu, a kterého je třeba použít přednostně před zákonem (k tomu srovnej rozhodnutí

Ústavního soudu sp.zn. I. ÚS 85/04). Je proto na místě posoudit opodstatněnost rozsahu nároku na náhradu nemajetkové újmy způsobené nezákonnou vazbou.

Nezákonné omezení osobní svobody bylo hlubokým zásahem do základních práv žalobce a je nepochybné, že žalobce byl v této souvislosti poškozen zejména na osobní svobodě, na cti, rodinném životě, dobrém jméně, společenském postavení i podnikání. V daném případě je na místě poskytnout zadostiučinění v penězích, neboť nemajetkovou újmu nelze nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva se vzhledem k rozsahu zásahu nejeví jako dostačující (§ 31a odst. 1, 2 zákona).

Při stanovení výše zadostiučinění je třeba přihlídnout k závažnosti vzniklé újmy, jakož i k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo. Nezákonná vazba trvala více než rok života žalobce. Došlo k ní přesto, že žalobce vznášel argumentaci na svou obhajobu a orgánům činným v trestním řízení se nijak nevyhýbal. Navíc trvání vazby bylo zpochybňováno již v rozhodnutí Ústavního soudu (nález ze dne 30.11.2000, sp.zn. [redacted]). Žalobce byl v době vazebního stíhání vysoce podnikatelsky a společensky aktivní osobou a vazební stíhání vážně zasáhlo do těchto aktivit i společenského statusu, když vazební stíhání žalobce bylo medializováno v místním i celostátním tisku (i se jménem žalobce).

Soud I. stupně nevhodně zvolil určení odpovídajícího finanční zadostiučinění nízkou paušální částkou s odlišením vyšší intenzity zásahu v prvních dnech nezákonné vazby. Vzhledem k závažnosti zásahu nezákonné vazby do výše uvedených všech sfér života žalobce, který byl před tím bezúhonným člověkem, je třeba stanovit odškodnění imateriální újmy vzniklé nezákonnou vazbou výrazně vyšší částkou, a to 2.000,- Kč za den nezákonné vazby. Není přitom zde důvodu tvrdit, že první dny nezákonné vazby způsobovaly žalobci v daném případě jiné útrapy než další dny nezákonného omezení lidské svobody, když trvání vazby mělo pokračující dopad na život žalobce. Odvolací soud proto shledává za přiměřené odškodnění nezákonné vazby v případě žalobce částkou 824.000,- Kč (412 dní x 2.000,- Kč). Vzhledem k tomu, že žalovaný již dobrovolně 18.10.2013 zaplatil žalobci z tohoto titulu částku 512.400,- Kč (a řízení bylo ohledně této částky částečně zastaveno s příslušenstvím z této částky od 19.10.2013 do zaplacení), zbývá k zaplacení částka 311.600,- Kč (s příslušenstvím).

Odvolací soud již ve svém předchozím rozsudku uvedl, že jestliže trestní řízení pravomocně skončilo zprošťujícím rozsudkem a žalobci vznikl nárok na náhradu imateriální újmy (v daném případě za nezákonnou vazbu), nebylo důvodu před uplatněním nároku čekat na to, zda bude proti pravomocnému zprošťujícímu rozsudku podáno dovolání jako mimořádný opravný prostředek. Jestliže byla podána žádost o odškodnění a uplynula 6 měsíční lhůta, kdy nebylo ze strany žalovaného plněno, ocitl se žalovaný v prodlení bez ohledu na to, že posléze bylo podáno dovolání a nebyl zřejmý výsledek dovolacího řízení. Právně významné by bylo jedině to, kdyby byl zprošťující rozsudek zrušen, k čemuž nedošlo.

Také základ žalobního nároku žalobce na náhradu imateriální újmy za nezákonné rozhodnutí o zahájení trestního stíhání je dán, neboť vznik nároku je založen na principu, podle kterého osoba, která byla zproštěna obžaloby, má zásadně právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím o zahájení trestního stíhání. Zproštění obžaloby má stejné důsledky jako zrušení nezákonného rozhodnutí podle § 8 odst. 1 zákona. V řízení

nevyvstaly žádné poznatky o tom (a žalovaný to ani nenamítá), že by si žalobce trestní stíhání zaviniil sám (§ 12 odst. 1 písm. a/ zákona).

Bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím způsobena škoda, poskytuje se též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (§ 31a odst. 1 zákona). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (§ 31a odst. 2 zákona).

Žalobci vznikl nárok na náhradu imateriální újmy za nezákonné trestní stíhání okamžikem právní moci rozhodnutí o zproštění obžaloby, tedy po účinnosti zákona č. 160/2006 Sb. (27.4.2006), kterým byl novelizován zákon. Již Ústavní soud v rozhodnutí sp.zn. II. ÚS 1191/08 (zejména body 29. a 30. rozhodnutí) uzavřel, že článkem II. zákona č. 160/2006 Sb. (podle něhož odpovědnost podle tohoto zákona za nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí a § 22 odst. 1 věty druhé a třetí zákona č. 82/1998 Sb., ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, se vztahuje také na nemajetkovou újmu vzniklou přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud nebyl nárok na náhradu této újmy promlčen; v případě, že poškozený podal před nabytím účinnosti tohoto zákona k Evropskému soudu pro lidská práva z tohoto titulu v dané věci včasnou stížnost, o které tento soud dosud nevydal konečné rozhodnutí, dojde k promlčení nároku na náhradu nemajetkové újmy za 1 rok ode dne účinnosti tohoto zákona) nemohou být znevýhodněny ty subjekty, kterým vznikla imateriální újma nezákonným rozhodnutím, před těmi, jimž vznikla imateriální újma nesprávným úředním postupem.

Nárok žalobce na náhradu imateriální újmy za nezákonné rozhodnutí o zahájení trestního stíhání není promlčen, neboť byl žalobcem včas uplatněn u žalovaného.

Nejvyšší soud již ve svém rozsudku ze dne 27.6.2012, sp.zn. 30Cdo 2813/2011 uvedl, že v případě § 31a odst. 2 zákona jde o normu s relativně neurčitou hypotézou vyžadující, aby soud (případně již i příslušný orgán v rámci předběžného projednání nároku) s ohledem na konkrétní skutkové okolnosti každého individuálního případu sám vymezil okolnosti významné pro určení výše náhrady. Ustanovení § 31a zákona hovoří pouze o tom, že zadostiučinění musí být přiměřené, samotné určení výše však ponechává na volném uvážení soudu (rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.6.2011, sp.zn. 30Cdo 1684/2010). Kritéria, která pravidelně mohou indikovat rozsah způsobené nemajetkové újmy, jsou v případech zahájení trestního stíhání (řízení), které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, následující: 1) povaha trestní věci; pod tímto kritériem se má na mysli zejména závažnost trestného činu kladeného poškozené osobě za vinu, neboť ta zpravidla přímo úměrně zvyšuje intenzitu, s jakou osoba poškozená konkrétní trestní stíhání (řízení) proti ní vedené negativně vnímá; 2) délka trestního řízení; toto kritérium zohledňuje zejména to, po jak dlouhou dobu zásah do osobnostních složek jednotlivce v důsledku proti němu vedenému trestnímu řízení trval; 3) následky způsobené v trestním řízení v osobnostní sféře poškozené osoby. Vedle toho je třeba při stanovení formy a výše zadostiučinění přihlédnout k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo.

Soud I. stupně v projednávané věci správně dovodil, že žalobci by se mělo dostat finanční satisfakce, když pouhé konstatování porušení práva není dostatečné.

Soud I. stupně nestanovil finanční zadostiučinění s ohledem na specifické okolnosti konkrétního případu v projednávané věci a nevezl v úvahu kritéria, která mají vliv na rozsah způsobené újmy, a neposoudil naplnění těchto kritérií v dané konkrétní věci. Místo toho určoval zadostiučinění za nezákonné trestní stíhání analogicky podle běžných pravidel pro náhradu imateriální újmy za nepřiměřenou délku řízení (tu před tím již stanovil, avšak odlišně).

Odvolací soud v této souvislosti poukazuje na to, že trestní stíhání (vždy pro každého člověka) obecně představuje výrazný zásah do osobního života obviněného (obžalovaného). V daném případě byla intenzita zásahu do osobního života žalobce zvláště závažná, jak v oblasti soukromého života, tak rodinného i pracovního a společenského. Život žalobce byl nezákonným trestním stíháním ovlivněn po 12 let. Žalobce byl přitom jinak bezúhonnou osobou s rozsáhlými podnikatelskými i společenskými aktivitami. V průběhu nezákonného trestního stíhání byl více než rok nezákonně ve vazbě a byl tak v rámci nezákonného trestního stíhání i nezákonně omezen na osobní svobodě. Žalobce byl obviněn a obžalován z trestného činu podvodu, za což mu hrozil vysoký trest (5-12 let). Je zřejmé, že po celou dobu trestního stíhání žil žalobce v nejistotě o své přítomnosti i budoucnosti. Jeho osobní, rodinný, pracovní a společenský život byl vážně narušen. Případ byl opakovaně medializován v místním i v celostátním tisku (včetně jména žalobce).

Odvolací soud na základě uvedených skutečností dospěl k závěru, že imateriální újma za nezákonné trestní stíhání, které po mnoho let významně negativně zasáhlo do všech sfér života žalobce, je výraznější a rozsáhlejší, než jak byla stanovena soudem I. stupně. S přihlédnutím k uvedeným kritériím je na místě rozsah imateriální újmy žalobce odškodnit částkou 1,440.000,- Kč. Protože žalovaný již žalobci z tohoto titulu uhradil jistinu 279.125,- Kč (s příslušenstvím z této částky od 30.1.2013 do 10.3.2015 a příslušenství z částky 235.875,- Kč za dobu od 24.11.2011 do 30.1.2013), zbývá k zaplacení částka 1,160.875,- Kč (s příslušenstvím).

Odvolací soud proto z těchto důvodů, jakož i s ohledem na přehlednost stanovených práv a povinností, změnil podle § 220 odst. 1 o.s.ř. rozsudek soudu I. stupně ve výrocích I. a II. týkajících se nároku žalobce na náhradu imateriální újmy za nezákonnou vazbu tak, že žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci (ještě) částku 311.600,- Kč s vyčísleným příslušenstvím (s přihlédnutím k dobrovolně úhradě částky 512.400,- Kč žalovaným z tohoto titulu), jinak ohledně tohoto nároku žalobu jako nedůvodnou (pro nepřiměřené požadavky neodpovídající ani přes vysokou míru zásahu do sfér života žalobce judikatuře Nejvyššího soudu i Evropského soudu pro lidská práva) zamítl.

Z týchž důvodů a vzhledem k tomu, že žalovaný zaplatil žalobci dne 10.3.2015 z titulu náhrady imateriální újmy za nezákonné trestní stíhání jistinu 279.125,- Kč (s úroky z prodlení z této částky od 30.1.2013 do 10.3.2015) a dne 12.6.2015 úroky z prodlení z částky 235.875,- Kč za dobu od 24.11.2011 do 30.1.2013, odvolací soud změnil podle § 220 odst. 1 o.s.ř. rozsudek soudu I. stupně ve výrocích III. a IV. týkajících se nároků žalobce na náhradu imateriální újmy za nezákonné trestní stíhání tak, že uložil žalovanému povinnost zaplatit žalobci (ještě) částku 1,160.875,- Kč (s příslušenstvím), jinak žalobu jako nedůvodnou (pro nepřiměřené žalobní požadavky žalobce neodpovídající judikatuře Nejvyššího soudu i Evropského soudu pro lidská práva) zamítl.

Vzhledem k částečné změně rozsudku ve věci samé rozhodoval odvolací soud nově o náhradě nákladů řízení před soudem I. stupně (§ 224 odst. 2 o.s.ř.). Žalobci, který měl sice

částečný úspěch ve věci, avšak výše plnění závisela na úvaze soudu, vzniklo právo na náhradu nákladů řízení před soudem I. stupně (§ 142 odst. 3 o.s.ř.). Odvolací soud předně souhlasí s rozsahem žalobcem účelně vynaložených nákladů v řízení před soudem I. stupně tak, jak je určil soud I. stupně (včetně cestovného a náhrady za ztrátu času), a v tomto směru odkazuje pro stručnost na odůvodnění rozhodnutí soudu I. stupně. Za účelně vynaložené náklady je však třeba považovat i náklady za tzv. další poradu zástupce žalobce přesahující 1 hodinu uskutečněnou ve dnech 20.5.2014 (která předcházela písemnému podání učiněnému soudu z 28.5.2014), 4.6.2014 (která navazovala na jednání soudu dne 4.6.2014), 10.8.2014 (která předcházela jednání soudu dne 11.8.2014), 12.11.2014 (která navazovala na jednání soudu 12.11.2014) a 11.3.2015 (která předcházela podání učiněnému vůči soudu dne 13.3.2015). Náklady řízení žalobce tak sestávají ze 17 úkonů právní služby po 3.100,- Kč (§ 6 odst. 1, § 9 odst. 4, § 7 vyhl. č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů – dále jen „vyhláška“; k tomu také rozhodnutí Nejvyššího soudu sp.zn. 30Cdo 3378/2013), 17 paušálních náhrad po 300,- Kč (§ 13 odst. 3 vyhl.), cestovného ve výši 10.045,75 Kč a náhrady za ztrátu času ve výši 4.200,- Kč (jak byly správně stanoveny soudem I. stupně), tj. celkem 70.545,75 Kč. Zástupce žalobce (který je samostatným advokátem) není plátcem daně z přidané hodnoty, a proto mu nemůže ani být přiznána náhrada za daň z přidané hodnoty (je přitom nerozhodné, že advokát, kterým se zástupce žalobce nechal dále zastoupit, je plátcem daně z přidané hodnoty). Náhrada za daň z přidané hodnoty proto není nákladem žalobce, jak správně usoudil soud I. stupně (§ 137 odst. 1, 3 o.s.ř.).

O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto podle § 224 odst. 1 za použití § 142 odst. 3 o.s.ř. Žalobci přísluší právo na náhradu nákladů odvolacího řízení, i když žalobce byl úspěšný jen zčásti, avšak výše plnění závisela na úvaze soudu. Náklady odvolacího řízení žalobce sestávají z odměny jeho právního zástupce za dva úkony právní služby po 3.100,- Kč (§ 6 odst. 1, § 7, § 9 odst. 4 vyhlášky), dvou paušálních náhrad hotových výdajů po 300,- Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky, cestovného osobním automobilem Mitsubishi Galant [redacted] z Ústí nad Labem do Prahy a zpět k odvolacímu jednání (dle § 152 a násl. zákoníku práce ve spojení s vyhl. č. 385/2015 Sb.) ve výši 1.322,- Kč (při vzdálenosti 190km, spotřebě benzínu Natural 95 14,7/7,2/10 l/100km, ceně benzínu 29,70 Kč/l a koeficientu náhrady za opotřebení vozidla 3,8 Kč/km) a náhrady za ztrátu času v rozsahu 6 půlhodin po 100,- Kč (§ 14 odst. 1 písm. a/, odst. 3 vyhlášky), tj. celkem 8.722,- Kč.

Poučení: Proti tomuto rozsudku není odvolání přípustné.

Proti tomuto rozsudku lze do dvou měsíců od jeho doručení podat dovolání k Nejvyššímu soudu prostřednictvím soudu I. stupně. Přípustnost dovolání je oprávněně posoudit dovolací soud.

V Praze dne 11. května 2016

JUDr. Aleš Šťastný v.r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Bc. Tereza Nová